

МИХАИЛ БУЛГАКОВ
МОСКОВСКИ СЦЕНКИ
НА ПРЕДНИ ПОЗИЦИИ

Превод от руски: Лиляна Минкова, 2003

chitanka.info

— Е, господа, заповядайте — каза любезно домакинът и посочи с царствен жест масата.

Не го оставихме втори път да ни кани, седнахме и разгънахме щръкналите колосани салфетки.

Седнахме четирима: домакинът, бивш адвокат, неговият братовчед, и той бивш адвокат, неговата братовчедка, бивша вдовица на чиновник 5-и разряд, впоследствие служаща в Съвета за народно стопанство, а сега просто Зинаида Ивановна, и гостът, тоест аз, бивш... впрочем няма значение... защото съм понастоящем човек със занимания, наречени неопределени.

Първоаприлското слънце блесна в прозореца и заискри в чашките.

— Запролети се, слава Богу, измъчихме се с пустата зима — каза домакинът и хвана нежно гърлото на гарафата.

— Не ми говорете! — възкликнах аз, измъкнах от кутийката една рибка, в миг ѝ одрах кожата, после намазах филия бял хляб с масло, покрих я с разкъсаното тяло на рибката и като се ухилих любезно на Зинаида Ивановна, добавих: — За ваше здраве!

След което си сръбнахме.

— Не съм ли я разредел... кхъм... повечко? — осведоми се загрижено домакинът.

— Добре си я улучил — отговорих аз и си поех дъх.

— Слабичка е май малко — обади се Зинаида Ивановна.

Мъжете запротестираха в хор и ние обърнахме по още една. Слугинята внесе супника.

След втората чашка божествена топлина се разля вътре в мен и благодушието ме прие в обятията си. Обикнах в миг и домакина, и братовчедата и реших, че Зинаида Ивановна, въпреки трийсет и осемте си години, още си я бива, а брадата на Карл Маркс, настанен на стената точно срещу мен до картата на железопътните линии, изобщо не е чак толкова огромна, колкото е прието да се смята.

Историята с появата на Карл Маркс в апартамента на адвоката, който го мразеше от цялата си душа, е следната. Моят домакин е един от най-съобразителните хора в Москва, ако не и най-съобразителният. Той едва ли не пръв усети, че случващото се е сериозно и трайно, поради което се окопа в апартамента си не как да е, дилетантски, а много яко. Първата му работа беше да призове Терентий и Терентий

му окепази целия апартамент, като измайстори в столовата нещо като глинен ковчег. Същият Терентий изчовърка във всички стени огромни дупки, през които прокара дебели черни кюнци. След като се полюбува на свършеното от Терентий, стопанинът заяви:

— Ония бандити могат и да не пускат парното — и пое към Плющиха.

От Плющиха докара Зинаида Ивановна и я настани в бившата спалня стая откъм слънчевата страна. Братовчедът пристигна три дена по-късно от Минск. Стопанинът приюти с удоволствие и него в бившата гостна (от антрето вдясно) и му сложи кюмбе. После натъпка петнайсет пуда брашно в библиотеката (по коридора направо), заключи вратата, окачи на стената килим, в килима подпря етажерка, на етажерката струпа празни бутилки и стари вестници, тъй че библиотеката сякаш изчезна — и дяволът не би открил вратата към нея. Така от шестте стаи останаха три. В едната се настани той с медицинско, че има порок на сърцето, а между останалите две стаи (гостната и кабинета) свали вратата и ги превърна в странно двойно помещение. Не беше една стая, защото бяха две, но и да се живее в тях като в две, беше невъзможно, още повече, че в първата (гостната) точно под статуята на гола жена и до пианото той сложи креват, извика Саша от кухнята и ѝ каза:

— Ще се мъкнат ония. Ще кажеш, че спиш тука.

Саша се усмихна съзаклятнически и отговори:

— Добре, господарю.

Вратата на кабинета той облепи с удостоверения, от които следваше, че като на юрисконсулт на еди-кое си учреждение, му се полага „допълнителна площ“. На допълнителната площ издигна такива барикади от две лавици с книги, стар велосипед без гуми, столове с щръкнали гвоздеи и три корниза, че даже аз, отлично запознат с неговия апартамент, при първото си гостуване след привеждането му в боен вид, си раздрах и двете колена, лицето, ръцете и си скъсах и отпред, и отзад новото сако.

На пианото той беше лепнал удостоверение, че Зинаида Ивановна дава уроци по музика, а на вратата на стаята ѝ удостоверение, че е чиновничка в Совнархоза, на вратата на братовчедата, че е секретар. Вече отваряше вратата само той, и то след

третото позвъняване, а в това време Саша лягаше на кревата до пианото.

Три години мъже със сиви шинели и черни, проядени от молците палта, и моми с чанти и брезентови шлифери щурмували апартамента както пехота телени заграждения, но си оставали с празни ръце. Когато се върнах след тригодишно отсъствие в Москва, която лекомислено бях напуснал, заварих всичко непроменено. Стопанинът беше само поотслабнал и се оплакваше, че силици не са му останали.

По същото време той купи четири портрета. Луначарски настани в гостната на най-видно място, та народният комисар се виждаше от абсолютно всички точки в стаята. В столовата окачи портрета на Маркс, а в стаята на братовчеда, над великолепия жълт гардероб с кристални огледала прикрепи с кабари Л. Троцки. Троцки беше представен, както си му е редът, анфас, с пенсне и с достатъчно благодушна усмивка на уста. Но когато собственикът види четири кабарчета в снимката, стори ми се, че председателят на Реввоенсъвета се намръщи. И си остана намръщен. После стопанинът извади от папката Карл Либкнехт и се запъти към стаята на братовчедката. Тя го срещна на прага, плесна се по бедрата под прилепналата раирана пола и възкликна:

— С—само това липсваше! Александър Палич, докато съм жива — в стаята ми няма да има никакви Марати и Дантони.

— Зин... какво общо има тука Мара... — подхвана стопанинът, но енергичната жена го обърна за раменете и го изблъска навън. Той повъртя замислено цветната снимка в ръце и я предаде в архива.

Точно след половин час последва поредната атака. След третия звънец и ударите с юмруци по цветните вълнисти стъкла на входната врата стопанинът, наметнал вместо сако изцапана военна куртка, пусна да влязат трима. Двама в сиво и един в черно, с протритата чанта.

— Вие имате тук стаи... — започна първият сив и огледа слисан антрето. Стопанинът предвидливо не запали лампата и огледалата, закачалките, скъпите кожени столове и еленовите рога се разплуха в мъглата.

— Какво говорите, другари! — възкликна стопанинът и плесна с ръце. — Какви стаи?! Ако щете вярвайте, но тази седмица преди вас вече минаха шест комисии. Можете и да не оглеждате! Не само че няма излишна стая, но и не ми достига. Заповядайте, вижте — стопанинът

измъкна от джоба някаква хартийка, — полагат ми се допълнителни шестнайсет аршина, а имам тринайсет и една втора. Н-да. Та откъде, пита се, да взема два и половина аршина?

— Е, ще видим — каза мрачно вторият сив.

— З-заповядайте, другари!...

И в същия миг пред нас се появи А. В. Луначарски. Тримата зяпнаха в народния комисар по просветата.

— Тук кой е? — попита първият сив, сочейки кревата.

— Другарката Епишина, Александра Ивановна.

— Тя каква е?

— Техническа помощничка — отговори със сладка усмивка стопанинът, — занимава се с пране.

— А да ви е случайно слугиня? — попита подозрително черният.

В отговор стопанинът спазматично се засмя:

— Ама моля ви се, другарю! Че аз да не съм някакъв буржоа, та да държа прислуга! То за храната не стига, а вие: „слугиня“! Ха-ха-ха!

— Тук? — попита лаконично черният, сочейки дупката към кабинета.

— Допълнителни тринайсет и половина за кантора на моето учреждение — отвърна в скороговорка стопанинът.

Черният веднага прекрачи в полутъмния кабинет. След секунда в кабинета с грохот се събори леген и чух как черният, падайки, си удари главата във веригата на велосипеда.

— Ето, нали виждате, другари — каза зловещо стопанинът, — предупредих ви: ужасна теснотия.

Черният се измъкна от вълчата яма с разкривено лице. И двете му колена бяха раздрани.

— Да не се ударихте? — попита уплашено стопанинът.

— А... бу... бу... ту... ту... ма — смотолевы неясно черният.

— Тук е другарката Настурцина — развеждаше и показваше стопанинът, — тук съм аз — и той посочи с широк жест Карл Маркс. Лицата на тримата ставаха все по-смаяни. — А тук другарят Щербовски — и той махна тържествено с ръка към Л. Д. Троцки.

Тримата гледаха ужасени портрета.

— Бе той да не е партиец? — попита вторият сив.

— Той не е партиец — ухили се сладко стопанинът, — но той е симпатизиращ. Комунист по душа. Като мен. Понеже тук, другари,

живеят все отговорни труженици.

— Отговорни, симпатизиращи — избоботи навъсено черният, разтривайки коляно, — а гардеробите — с кристални огледала. Предмети на разкоша.

— На раз-ко-ша?! — възкликна укоризнено стопанинът, — ама моля ви, другари! В тях е вехтото ни, скъсано бельо. Бельото, другарю, е предмет на необходимост. — Стопанинът бръкна в джоба да извади ключа и се вцепени и пребледня, защото си спомни, че миналата вечер напъха между скъсаните калъфки шест сребърни поставки за чаши.

— Бельото, другари, е предмет на чистотата. И нашите скъпи вождове — стопанинът посочи с две ръце портретите — непрекъснато учат пролетариата, че човек трябва да се поддържа чист. Епидемичните заболявания... тифът, чумата, холерата, причината за тях, другари, е, че още не сме осъзнали достатъчно — единственото ни спасение, другари, е да поддържаме хигиената си. Нашият вожд...

Сега вече съвсем ясно ми се стори, че по снимковия Троцки премина спазъм, устните му се разлепиха, сякаш искаше да каже нещо. Изглежда, същото се беше привидяло и на стопанина, защото той изведнъж млъкна и бързо смени темата:

— Тук, другари, е тоалетната, тук има вана, но, разбира се, развалена, виждате, в нея има сандък с парцали, не ни е до вани сега, ето я кухнята — студена. Не ни е до кухни в тия времена. Готвим на примус. Александра Ивановна, защо сте в кухнята? Там, в стаята ви, има писмо за вас. Та това е всичко, другари. Мисля да моля за още една стая, че да си охлузваш всеки ден коленете, скъпичко излиза. Към кого трябва да се обърна, за да ми дадат в тази къща още една стая? За кантора.

— Да си вървим, Степан — махна безнадеждно с ръка първият сив и тримата тръгнаха, тропайки с ботуши, към антрето.

Когато стъпките заглъхнаха по стълбището, стопанинът се строполи на един стол.

— Ето на, радвайте се — възкликна той, — и това е всеки Божи ден! Честна дума ви давам, тия ще ме довършат.

— Е, то още не се знае кой кого ще довърши! — обадох се аз.

— Хи-хи! — ухили се стопанинът и весело избоботи: Саша! Донеси самовара!...

Такава беше историята с портретите и по-специално с Карл Маркс. Но да се върна към разказа.

... След супата хапнахме бьоф строганов, изпихме по чаша бяло „Айданил“ от Винпромуправлението и Саша внесе кафето.

В същия миг в кабинета изкънтя дрезгав телефонен звън.

— Сигурно е Маргарита Михална — усмихна се приятно домакинът ни и се втурна към кабинета.

— Да... да... — чу се от кабинета, но три мига по-късно оттам долетя вопъл: — Какво?

Слушалката заквака глухо, и пак вопъл:

— Владимир Иванович! Нали ви помолих! Всички са служаци! Бива ли така?!

— А-а-у! — ахна братовчедката, — да не са му сложили данък?

Слушалката изкънтя, рязко захвърлена, и стопанинът се появи на вратата.

— Данък ли? — извика братовчедката.

— Поздравявам ви — отговори бесен стопанинът — вие ще им плащате данък, скъпа.

— Как? — изправи се братовчедката, лицето ѝ беше станало цялото на петна. — Нямам право! Нали им казах, че по онова време бях на служба!

— „Казах“, „казах“! — имитира я стопанинът. — Трябваше не да казваш, а с очите си да видиш какво си отбелязва в списъка оня мерзавец домоуправителят! Ти си виновен — обърна се той към братовчедата, — нали те молих, иди, иди при него! А сега — моля, заповядайте: той и тримата ни е набелязал.

— Глу-пак! — отговори братовчедът и лицето му стана кръв червено, — какво общо имам аз? Два пъти му казах на онзи гадняр да ни запише като служаци! Сам си си виновен. Твой познат е. Ти да го беше помолил.

— Мръсник е той, а не познат! — избоботи стопанинът, — пък се пише приятел! Страхливец нещастен. Гледал е само да се измъкне от отговорност.

— Колко? — извика братовчедката.

— Пет!

— А защо само аз? — попита братовчедката.

— Не се тревожи! — отговори саркастично стопанинът, — ще ни дойде и на нас редът. Изглежда още не са стигнали до буквите ни. Само че ако теб са те глобили с пет, на мен колко ли ще ми друснат? Е, чуйте сега, няма смисъл да си седим тук. Обличайте се и вървете при районния инспектор — обяснете му, че е грешка. И аз ще дойда... Хайде, по-живо!

Братовчедката изхвърча от стаята.

— На какво прилича това? — заизвива страдалчески стопанинът, — не те оставят дъх да си поемеш. Ако не са ти на вратата — по телефона. Сгъстяването го отървахме, сега данък. Докога ще продължава това? Какво ли още ще измислят?

Той вдигна очи към Карл Маркс, но той си седеше неподвижно и безмълвно. На лицето му беше изписано, че сякаш иска да каже:

— Това мен не ме засяга!

Априлското слънце позлатяваше крайчеца на брадата му.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.